

E. Paragraaf Bedrijfsvoering

Doel en inleiding

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de gerealiseerde beleidsvoornemens voor de bedrijfsvoering van de gemeente Leusden over het jaar 2017. Met de term bedrijfsvoering wordt bedoeld de sturing en beheersing van alle primaire en ondersteunende processen in onze organisatie. De bedrijfsvoering kan worden onderscheiden van het bepalen van gemeentelijk beleid en de uitvoering hiervan (het maken van producten en het verlenen van diensten).

Bedrijfsvoering gaat over mensen, middelen en mogelijkheden om de gemeente goed te laten functioneren en over de randvoorwaarden die onze ambities, plannen en voornemens helpen realiseren. Onderwerpen die daarbij aan de orde komen zijn: personeel, organisatie, informatisering, automatisering, huisvesting, planning en control enzovoorts.

Het jaar 2017 is het eerste jaar dat wij als college expliciet verantwoording afleggen aan de raad over het onderwerp "informatieveiligheid". Wij doen dat door in deze paragraaf "bedrijfsvoering van het jaarverslag" een aparte (sub) paragraaf "ENSIA en informatieveiligheid" op te nemen. Daarmee voldoen wij aan het nieuwe (horizontale) verantwoordingsproces voor de informatieveiligheid.

Personeel en organisatie

Organisatiedoelstellingen

Met de uitvoering van de vorige visie *Leusden Klaar voor de Toekomst* hebben we een goed fundament gelegd. De nieuwe organisatievisie die in 2017 is opgesteld bouwt daar op voort. De kern van de nieuwe visie is dat we de wendbaarheid van de organisatie vergroten, waardoor we in staat zijn in te spelen op toekomstige ontwikkelingen.

We werken daarbij langs 3 sporen:

- Vanuit de ervaringen met Samenleving Voorop zetten we in op het *opgaven gestuurd werken*. Kern van het opgavegericht werken is het centraal stellen van het maatschappelijk vraagstuk en het bundelen van krachten van externe en interne partijen om samen meer te realiseren. We zetten in op samenwerken en op het verkrijgen van slagkracht om het verschil te maken.
- *We denken en werken vanuit de bedoeling* van onze organisatie. We kunnen niet leven en werken zonder regels, procedures en beleid (de systeemwereld). Maar systemen mogen niet tot doel worden verheven, waardoor we de reden waarom we het doen uit het oog verliezen.
- We zetten in op de *zelfstandigheid, flexibiliteit en de gezonde werkbalans* van onze ambtenaren. Onze mensen zijn het belangrijkste kapitaal en daarmee de sleutel tot succes.

In 2017 hebben we in de periode september, oktober, november in 15 startbijeenkomsten alle medewerkers meegenomen in het gedachtengoed van de nieuwe organisatievisie en zijn we het gesprek aangegaan over de visie. In december hebben we twee lunchlezingen over het 'werken vanuit de bedoeling' georganiseerd voor medewerkers en een aantal samenwerkingspartners. Bij de eerste twee sporen werken we met pilots. In 2017 hebben we een start gemaakt met de inventarisatie van deze pilots.

Interne Kerntakendiscussie

In april 2016 hebben wij een besluit genomen over de interne Kerntakendiscussie. We streven naar een maximaal efficiënte organisatie met een overheadpercentage dat vergelijkbaar is met andere gemeenten. We hebben besloten om de overhead met 9 fte te verminderen. Dit levert een besparing op van € 658.000 en daarnaast een besparing van € 156.000 op secundaire personeelsbudgetten. De taakstelling moest uiterlijk 1 januari 2018 worden gerealiseerd. De afgelopen twee jaar is bij de uitvoering van de taakstelling een klein deel ad 1 fte teruggedraaid omdat de maatregelen niet goed uitvoerbaar bleken dan wel dat door taakuitbreiding in het sociaal domein de formatie ook in de overhead diende te worden uitgebreid. Van de taakstelling is op 31 december 2017 8,5 fte gerealiseerd. Begin 2018 is ook de resterende 0,5 fte ingevuld waarmee de taakstelling volledig is gerealiseerd. Wij kunnen hierbij melden dat de taakstelling middels natuurlijk verloop is gerealiseerd. Ten slotte melden wij nog het volgende. De start van de interne kerntakendiscussie was in 2015. We zijn nu drie jaar verder en constateren dat de uitgangspunten op grond waarvan is besloten om tot deze formatiereductie te komen niet op alle fronten houdbaar zijn. Wij gingen uit van minder controle en meer vrouwen. Wij zien een praktijk waarbij er vanuit de accountant juist meer controle wordt gevraagd. Daarnaast zien we toenemende regelgeving op het gebied van privacy en informatiebeveiliging. Daarmee komen de door ons genomen maatregelen deels onder druk te staan en sluiten we niet uit dat op onderdelen de formatie weer zal moeten worden uitgebreid.

HRM-beleid

In 2017 is geen medewerkerstevredenheidonderzoek (MTO) gehouden, omdat is afgesproken dit te doen op het moment dat we in de nieuwe locatie gehuisvest zijn. Wel is aandacht besteed aan de uitkomsten MTO 2016: Werkdruk en communicatie hebben in 2017 extra aandacht van de peoplemanagers gehad. Met name het frequent preventief contact van de verzuimconsulent met zowel medewerkers individueel als met de peoplemanagers. Verder hebben we (preventief en actueel) actief gebruik gemaakt van coaches en de arbeidspsycholoog van de arbodienst. Conclusie is dat hierdoor medewerkers bewuster de balans tussen werk en privé overzien.

Kengetallen organisatie

BBV indicatoren bedrijfsvoering

Naast de verplichten BBV indicatoren die zijn opgenomen op waarstaatjegemeente.nl zijn er ook vijf indicatoren voor het onderdeel bestuur en organisatie die door de gemeente uit de eigen gegevens of de eigen begroting overgenomen moeten worden. Deze indicatoren hebben wij opgenomen bij het onderdeel overhead en in deze paragraaf bedrijfsvoering:

Indicator	Eenheid	Leusden
Formatie	fte per 1.000 inwoners	4,704
Bezetting	fte per 1.000 inwoners	4,800
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 476,18

Sturing en verantwoording

Bestuurlijke planning en control

Voor 2017 lag de focus op:

- Het invoeren van de “thema beleidsavonden” als uitwerking van het focuspunt “de dialoog over beleid”. Er is ingezet op dialoog en interactie door met elkaar in gesprek te gaan rondom de programma’s van de programmabegroting. Dit gebeurde vier maal per jaar. Een thema beleidsavond kent een voortgangs- en verdiepingsgedeelte, met onderwerpen die door het presidium gekozen zijn.
- De Voorjaars- en Najaarsnota zijn verbeterd; met behulp van nieuw ontwikkelde formats zijn deze korter en bondiger. Het zijn vooral financiële verantwoordingen.
- De begroting 2018 is in 2017 voor het eerst opgesteld volgens een nieuw beschreven (lean) proces; dit heeft de doorlooptijd aanzienlijk verkort.

Softcontrols

Het college heeft in 2017 n.a.v. de aanbeveling van de accountant om een overkoepelend anti-corruptiebeleid op te stellen en te implementeren besloten zich hierop verder te beraden. Aan de hand van een memo waarin het huidige beleid geschetst wordt, is een aantal acties besproken (zie hieronder) waaraan het MT gevolg wil geven:

- Het inzetten op een regelarme oplossing voor fraudebestrijding/integriteitsbevordering omdat alleen een beleid met meer regels niet per definitie leidt tot minder kans op ongewenst gedrag/incidenten. Het stimuleren van het nemen van eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor gedrag en werkzaamheden, is krachtiger en past beter bij de geldende organisatieprincipes;
- Het sturen op bevorderen van integriteit zal binnen de gremia van de BLNP-samenwerking worden aangekaart om na te gaan of/hoe t.a.v. dit onderwerp met en van elkaar geleerd kan worden, door middel van workshops, trainingen etc. Ook wanneer deze aansluiting binnen BLNP niet gevonden kan worden, kan dit onderwerp als actiepoint opgenomen worden in het control plan van Leusden voor 2018-2019;
- Gelijktijdig wordt gewerkt aan het actualiseren van verouderde afsprakenkaders: regeling Klokkenluiders (2003), algemeen beleidskader Integriteit (2003) en de Gedragscode omdat hiermee afspraken (o.a. verplichte regeling op basis van de Wet huis voor klokkenluiders 2016) kunnen worden vastgelegd en worden bijgehouden;
- Binnen de bestaande interne control werkzaamheden kan aandacht besteed worden aan corruptie- en omkopingsrisico’s door in te zetten op zogenaamde softcontrols. Dit zijn beheersingsmaatregelen* die van invloed zijn op bij voorbeeld de motivatie, loyaliteit, integriteit, inspiratie en normen en waarden

van medewerkers. De voorkeur heeft een creatieve, aansprekende aanpak die uiteindelijk neerkomt op: 1. vraagstelling (b.v. waarom halen we de doelstelling niet?) 2. Risico-analyse (risico-identificatie en –weging) en 3. Afhankelijkheids- en kwetsbaarheidsanalyse.

*Een mogelijke oplossing voor het auditen van softcontrols kan worden gezocht in de methodiek van Control Self Assessment (CSA). Dit is een formeel gedocumenteerd proces waarbij management en medewerkers de effectiviteit van een bedrijfsproces beoordelen om zo vast te stellen of de bedrijfsdoelstellingen hierdoor voldoende gewaarborgd worden (Jordan 1995). Of het toetsen van softcontrols door middel van een vooraf gebouwd referentiemodel zoals CSA voldoende inzichten biedt t.a.v. de bestaande besturings- en inrichtingsvraagstukken van de organisatie is de vraag. Er zijn mogelijk andere/beter bruikbare aangrijpingspunten voor operational auditing.

Informatisering en automatisering

Informatievoorziening

In 2017 is het informatieplan aangenomen. De uitvoering van het plan is gestart en inmiddels is 58% van het plan gereed.

De onderdelen die nog niet gereed zijn hebben veelal betrekking op koppelingen met andere systemen waarbij we afhankelijk zijn van softwareleveranciers en samenwerkingspartners. Voor zover mogelijk worden nieuwe ontwikkelingen direct meegenomen in de uitwerking van het plan. Hierbij kan gedacht worden aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Omgevingswet. Deze laatste kost veel voorbereidingstijd en de invoerdatum is recent uitgesteld naar 2021. In 2018 wordt het Informatieplan geactualiseerd.

AVG en privacy

Omdat op 25 mei 2018 de (Europese) Algemene Verordening Gegevensbeheer (AVG) Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) zal vervangen, is in 2017 verder geanticipeerd op het treffen van voorzieningen om persoonsgegevens tijdig op de juiste en rechtmatige manier te kunnen verwerken en beschermen. De bewustwording t.a.v. dit onderwerp kwam pas laat op gang en maakte een strakke, projectmatige aanpak steeds urgenter in verband met de snel naderende deadline. De AVG zal een grote impact hebben op het werk binnen de gemeente en in relatie tot organisaties waarmee de gemeente samenwerkt. De voorbereiding op en de uitvoering van de AVG wordt –zoveel mogelijk- in BLNP-verband opgepakt. Elke gemeente moet voor 25 mei a.s. minimaal de volgende stappen te hebben gezet:

- Stel een register van verwerkingen op en maak afspraken voor het actueel houden daarvan (geschiedt in BLNP-verband met ondersteuning vanuit BMC);
- Maak afspraken met derden en ketenpartners (idem);
- Stel een Functionaris Gegevensbescherming aan (geschiedt in BLNP-verband via gastheer Bunschoten);
- Stel een privacy-beleid op en draag het uit (geschiedt -zoveel mogelijk- in BLNP-verband met ondersteuning vanuit BMC);
- Pas waar nodig taken, procedures en werkprocessen aan (geschiedt -zoveel mogelijk- in BLNP-verband met ondersteuning vanuit BMC).

Huisvesting

Gemeentehuis

Afgelopen jaar is letterlijk en figuurlijk het fundament gelegd onder het Huis van Leusden. De nieuwe fundatiepalen in de vernieuwde parkeerkelder doen dienst als dragers van het Huis van Leusden en alle splitsing- en eigendomsakten zijn gepasseerd bij de notaris. Allemaal onzichtbaar maar wel wezenlijk. De indeling en deel van de inrichting is niet alleen bedacht en vastgesteld maar is ook in 3-D beelden te zien. De contouren en een groot deel van het uiterlijk van het gebouw waren eind van het jaar zichtbaar. Futurum gaat een deel van de door Voila afgestane meters huren en is daarmee de vierde huurder in het Huis van Leusden. De organisaties zijn intensief met elkaar in gesprek gegaan over het doel en het gebruik van het Huis van Leusden waarbij “samen tenzij...” het motto is. Concreet wordt dit vertaald in afspraken rond activiteit gericht werken, facilitair, communicatie, HRM, ICT (werkplekconcept), digitaal en archiefloos werken. Na een succesvolle pilot met enthousiaste inzet van Perfect Lunch is Eat en Meet uit de aanbesteding gekomen om de catering in het Huis van Leusden aankomende jaren te verzorgen met inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. En er is een start gemaakt met de aanbesteding van de inbouwpercelen van het kantoor. 2017 was een intensief jaar waarin het mogelijk was binnen de planning en de kaders van de businesscase te blijven.

Bestemming voormalige gemeentewerf

Om tot een herbestemming te komen van de voormalige gemeentewerf aan de Hamersveldseweg zijn in 2017 de nodige stappen gezet. Met een Publiek Programma van Eisen en een Biedboek zijn potentiële kopers uitgenodigd om plannen in te dienen. Eind 2017/begin 2018 heeft dat geleid tot beoordeling van de ingediende plannen. Daaruit is de “De Wiebelwagen” als investeerder gekomen. Met een samenstel van verschillende functies (kinderopvang, natuur- en milieueducatie, groentetuin, dierenweide, kookstudio) en verbinding naar de Groene Belevenis wordt gefaseerd invulling gegeven aan de nieuwe bestemming van de voormalige gemeentewerf.

Intergemeentelijke samenwerking bedrijfsvoering

Per 1 januari 2017 werken de gemeente Bunschoten, Leusden, Nijkerk en Putten samen op het gebied van bedrijfsvoering. De samenwerking is aangegaan omdat er voordelen en resultaten kunnen worden behaald op de zogenaamde 4K's:

- een betere kwaliteit van dienstverlening;
- een minder kwetsbare positie bij een toenemend takenpakket en de eisen die daaraan gesteld worden;
- een kostenbesparing door gezamenlijke inkoop, standaardisatie en harmonisatie van werkzaamheden;
- een grotere kans voor het personeel in (door-) ontwikkeling en breedte en diepte in het takenpakket.

Samenwerking vindt plaats op de volgende taakvelden.

Financiën

De samenwerking financiën heeft zich eind 2016 en begin 2017 vooral gericht op het operationeel maken van de gezamenlijke financiële applicatie en het ontwikkelen van een gezamenlijk rekeningschema. Door één rekeningschema zijn we beter in staat om processen te harmoniseren en de financiële administratie gezamenlijk uit te voeren. Verder wordt in werkgroepen verkend hoe op diverse beleidsterreinen kan worden samengewerkt. Resultaten hiervan zullen in 2018 zichtbaar worden.

De financiële verantwoording van de samenwerking maakt onderdeel uit van de jaarverslagen en wordt conform de Regeling Zonder Meer aangeboden aan de colleges. Het resultaat voor de gemeente Leusden in 2017 is als volgt:

Taakveld	Raming	Werkelijk	Saldo
Financiën	49.000	46.400	+2.600
HRM	29.000	40.000	-11.000
ICT	10.000	13.200	-3.200
Juridisch	5.800	5.400	+400
Project	-	5.700	-5.700
Totaal	93.800	110.700	-16.900

De hogere kosten voor HRM worden veroorzaakt door de meer dan geraamde externe ondersteuning in het aanbestedingsproces voor het E-HRM pakket.

ICT

We hebben in BLNP-verband een integraal beleidsplan opgesteld en vastgesteld. Hieruit is een reeks projecten gekomen dat gerealiseerd moet worden. Een aantal van deze projecten is in 2017 gerealiseerd. Zo hebben we:

- Een veiligheidsplan vastgesteld waarbij ook een bovengemeentelijke CISO is aangesteld.
- Een procesvoorstel voor implementatie van de AVG vastgesteld dat nu zijn uitvoering heeft.
- Een uitwerking gemaakt van de huidige i-organisatie waarbij een beeld verkregen is hoe alle onderdelen van de BLNP i-organisatie zijn ingericht. In 2018 worden de contouren voor de i-organisatie verder bepaald.
- Een cloudbeleid vastgesteld waarbij we waar mogelijk zullen gaan inzetten op cloud-oplossingen. Onderdeel hiervan is een uitwerking voor gezamenlijk gebruik van kantoor applicaties en een gezamenlijk samenwerkingsplatform zoals de Azure cloud waar we de financiële applicatie naar toe willen migreren.
- Uniformering van werkplekken (waaronder kantoorautomatiseringsoplossing) gezamenlijk opgepakt en stemmen we waar mogelijk de infrastructures op elkaar af. Hierbij hebben we een gezamenlijk BLNP wifi-netwerk gerealiseerd zodat medewerkers bij de BLNP-gemeenten gebruik kunnen maken van 1 wifi-netwerk. Onderdeel hiervan is ook de gezamenlijke aanschaf en implementatie van een helpdesk/kennissysteem.

- Gezamenlijk beleid op laten stellen op het gebied van kwaliteit en gebruik van e-depots door de archieven.
- De implementatie van de omgevingswet gezamenlijk opgepakt met informatiemanagement op het gebied van GIS/GEO.

P&O

In 2017 is gewerkt aan de teamvorming HRM BNL, zoals de tweedaagse training onder leiding van een extern bureau. Daarnaast wordt onderling steeds meer informatie uitgewisseld. Daarnaast is het gezamenlijk PSA systeem (personeel- en salarisadministratie systeem fase 1) verder doorontwikkeld, zoals de modules declaraties, verlof, IKB, enz. In 2018 gaat fase 2 van start.

De monitoringgroep HRM heeft bij zowel de klanten van HRM als de medewerkers van HRM getoetst of de samenwerking al een bijdrage heeft geleverd aan de 4 K's. De uitkomsten zijn gepresenteerd in de stuur- en regiegroep BNL.

Juridisch

Het (zelfsturende) team Juridische Zaken BNL is op 1 januari 2017 gestart met een (formele) formatie van 11,7 fte. Gedurende het jaar is de formatie behoorlijk verminderd door ziekte en het aanvaarden van een andere baan of andere projecten. Deels is dit opgevangen door middel van inhuur. De beschikbare capaciteit bleef desondanks onder het geplande niveau. Al vanaf 2016 hebben de juristen verschillende zaken voor elkaar opgepakt. In 2017 liep dit terug. Een oorzaak hiervoor was o.a. de beperkte mogelijkheden om adequaat gezamenlijk te worden gehuisvest waardoor er meer afhankelijkheid was van digitale contactmogelijkheden. Een goed werkende portal voor onderling contact en het kunnen delen van werk en het kunnen monitoren van de voortgang van het werk/afspraken is echter nog steeds niet beschikbaar. Dit laatste, in combinatie met het ontstaan van vacatures, alsmede de toegenomen werkdruk zorgde voor een meer intern gerichte blik.

Desondanks is ook veel wél gerealiseerd en dat biedt perspectief voor verdergaande samenwerking op juridisch gebied maar ook in samenhang met onderwerpen die ook bij andere vakdisciplines spelen. Er is inmiddels een gezamenlijke ombudsman (excl. Leusden n.a.v. raadsbesluit), een gezamenlijke huisadvocaat, een gezamenlijke aanschaf van een systeem voor de bezwaarschiften. Onderlinge vervanging van secretarissen van de adviescommissie bezwaarschiften, een gezamenlijk georganiseerde en goed bezochte cursus over de Algemene wet bestuursrecht en een bijdrage vanuit het juridisch team aan het AVG-project in BNL-verband, hoewel dit buiten de scope van de businesscase van JZ valt.

Lasten en baten bedrijfsvoering

1. Apparaatskosten					
€ 14.130.204					
	Domein	Personeel	ICT	Huisvesting	Inhuur
Primaire proces	1. Bestuur	€ 1.154.439	€ 52.519	€ -	€ 110.652
	2. Leefomgeving	€ 1.946.262	€ 9.065	€ 52.717	€ 281.251
	3. Samenleving	€ 875.488	€ 8.790	€ -	€ 278.658
	4. Ruimte	€ 1.567.500	€ 59.417	€ -	€ 670.852
	Totaal	€ 5.543.689	€ 129.791	€ 52.717	€ 1.341.414
Overhead	voor specificatie van de kosten zie onderdeel Overhead				
	Totale kosten	€ 7.062.593			

Apparaatskosten zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van onder andere personeel, organisatie, automatisering (ICT), huisvesting, externe inhuur en dergelijke voor de uitvoering van organisatorische taken. Het zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

In bovenstaande tabel staan de totale apparaatskosten vermeld. Hierin is een onderverdeling gemaakt van kosten voor het primaire proces en de overhead. De kosten van de overhead worden toegelicht bij het betreffende onderdeel binnen de begroting. De kosten van het primaire proces zijn verdeeld over de domeinen.

De overheadkosten van Leusden bedragen € 7.062.593. De kosten die toe te rekenen zijn aan het primaire proces bedragen € 7.067.611. Het overheadpercentage komt hiermee op 99,9%. In de programmabegroting 2017 is een

overheadpercentage van 105,8% berekend. Het verschil tussen deze overheadpercentages kan worden verklaard door de kosten voor externe inhuur in het primaire proces. Deze waren niet in de primitieve begroting geraamd en maakte dus geen onderdeel uit van het berekende overheadpercentage.

In het domein Leefomgeving staat voor huisvesting € 52.717 vermeld, dit is de Milieustraat. Het Gemeentehuis maakt onderdeel uit van de overhead.

Sub-Paragraaf ENSIA en informatieveiligheid

Inleiding

Gemeenten zijn, net als andere organisaties, kwetsbaar als het gaat om (digitale) dienstverlening. De afgelopen jaren is er bij de overheid sprake van een toenemend aantal incidenten op het gebied van cybercriminaliteit en informatiebeveiliging. Niet alleen door gerichte aanvallen van hackers, maar ook door het onbedoeld openbaar worden van vertrouwelijke informatie door medewerkers. Daarom is het van belang dat processen adequaat worden ingericht om informatieveiligheid te borgen. Bovendien moet het bewustzijn van informatieveiligheid van gemeentelijke medewerkers op alle niveaus worden vergroot. De Informatie Beveiligingsdienst (IBD) heeft in opdracht van de VNG de [Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten \(BIG\)](#) ontwikkeld. De BIG is het normenkader voor informatieveiligheid waar gemeenten zich aan hebben geconformeerd en dus aan moeten voldoen.

Samenvatting en algemeen beeld

In de praktijk doen we al veel aan informatieveiligheid maar we kunnen het niet altijd (op papier) aantonen. We moeten meer maatregelen in beleid en procedures gaan vastleggen en processen (her)inrichten. De technische kant van de beveiliging is op een voldoende niveau. De penetratietest (pentest) in 2017 laat een duidelijke verbetering van de beveiliging van onze systemen zien ten opzichte van het onderzoek daarvoor. Maar informatieveiligheid is meer dan alleen techniek en organisatie. De mens blijkt vaak de zwakste schakel. Ook uit het [dreigingsbeeld van de IBD](#) komt de factor 'mens' als grootste risico naar voren. Onbewuste en onbedoelde acties blijken een groter risico dan bewuste en gerichte aanvallen.

Beleid en doelstellingen

De gemeenten Bunschoten, Leusden Nijkerk en Putten (BLNP) zijn in 2017 gestart met de stapsgewijze implementatie van de BIG. We hebben in 2017 nieuw [informatiebeveiligingsbeleid](#) opgesteld dat volledig op de BIG is gebaseerd. Het doel is het bereiken van volwassenheid op het gebied van informatieveiligheid. Het stelsel van de BIG bestaat uit ruim 300 normen. Het is niet mogelijk om ineens aan al die normen te voldoen. Het groeien naar volwassenheid is een geleidelijk proces waarbij de lat steeds een stukje hoger komt te liggen. Gemeenten krijgen de tijd voor een lokale risicogestuurde aanpak. We maken elk jaar een nieuwe risico-analyse en een verbeterplan en hebben informatieveiligheid organisatorisch geborgd in de reguliere planning- en controlcyclus, onder andere via deze paragraaf "informatiebeveiliging".

Organisatie en inrichting

In het beleid zijn de verantwoordelijkheden, taakomschrijvingen, coördinatie- en rapportagemechanismen met betrekking tot informatieveiligheid verankerd. De Chief Information Security Officer (CISO) is op organisatieniveau verantwoordelijk voor het actueel houden van het informatieveiligheidsbeleid, het coördineren van de uitvoering van het beleid, het adviseren bij projecten, het beheersen van risico's, evenals het opstellen van rapportages. Naast de inrichting van de gemeentelijke CISO rol hebben de gemeenten Bunschoten, Nijkerk, Leusden en Putten een regionale CISO aangesteld.

Activiteiten en beheersmaatregelen

We hebben in 2017 een organisatiebrede 0-meting uitgevoerd. Op basis van de 0-meting hebben we een verbeterplan voor 2017/2018 opgesteld. We concentreren ons op verbetering van de volgende drie deelgebieden; 1. Bewustzijn en gedrag; 2. Personele beveiliging; 3. Afhandeling van incidenten. Het komende jaar zal verdere uitvoering aan het plan worden gegeven. Bewustwording zal structureel deel uitmaken van ons informatieveiligheidsbeleid. Volgens de penetratietest die we in 2017 hebben laten uitvoeren, zijn de architectuur en beveiliging van ons netwerk sterk verbeterd ten opzichte van het vorige (Rekenkamer)onderzoek. De kritieke bevindingen die in het eerdere onderzoek zijn gerapporteerd zijn nu niet meer aangetroffen. Cybercriminelen hebben steeds verfijndere technieken tot hun beschikking dus zullen er altijd weer nieuwe kwetsbaarheden ontstaan. Daardoor is informatieveiligheid een continue proces en moeten we ons helaas realiseren dat 100% veilig een illusie is. We hebben in 2017 managementtool (ISMS) ingericht dat de gemeente

ondersteunt bij de implementatie en het onderhoud van de BIG. Verder zijn de volgende maatregelen in 2016/2017 geïmplementeerd: mobiel werken via beveiligde apps; twee factor authenticatie; Uitschakelen automatisch aanvullen e-mailadressen; Bewustwording door publicatie van berichten en tips via het Intranet en via de mail. Deze maatregelen hebben bijgedragen aan het verhogen van het informatieveiligheidsniveau.

Resultaten zelfevaluatie

Het beantwoorden van de ENSIA zelfevaluatie leidt niet tot een score. Er wordt hoogstens wel of niet voldaan aan de BIG normen. De uitkomsten zijn een indicatie van het voldoen aan de normen. Net als de meeste gemeenten voldoet Leusden nog niet aan alle normen maar dat is ook niet reëel. Het gaat erom dat je als gemeente continu aan de slag bent met verbeterplannen voor de informatieveiligheid.

Datalekken

In 2017 hebben zich binnen de gemeentelijke organisatie van Leusden geen datalekken gemanifesteerd. Sinds 1 januari 2016 geldt de meldplicht datalekken. Deze meldplicht houdt in dat organisaties (zowel bedrijven als overheden) direct een melding moeten doen bij de Autoriteit Persoonsgegevens zodra zij een ernstig datalek hebben. En soms moeten zij het datalek ook melden aan de betrokkenen (de mensen van wie de persoonsgegevens zijn gelekt).

Verantwoording

Vanaf 2017 moeten gemeenten zich volgens een nieuwe methodiek verantwoorden over de informatieveiligheid van de organisatie. Deze Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) heeft tot doel het verantwoordingsproces overzichtelijker te maken en de verschillende normenkaders en zelfevaluaties te bundelen. Gemeenten voeren een zelfevaluatie informatiebeveiliging uit op basis waarvan het college van B en W in een paragraaf in het jaarverslag over de informatiebeveiliging rapporteert. Deze paragraaf omvat informatie over de informatiebeveiliging in brede zin en een verwijzing naar de zogenoemde Collegeverklaring ENSIA inzake informatiebeveiliging gericht op een aantal geselecteerde beveiligingsnormen van de BRP, PUN, BAG, BGT, DigiD en Suwinet. Een IT-auditor controleert de collegeverklaring en stelt een assurancerapport op. ENSIA is in 2017 gestart met een beperkte scope en zal de komende jaren middels een groeipad worden doorontwikkeld.

- a) Collegeverklaring ENSIA 2017
Met deze verklaring geeft het college van B en W aan dat de beheersingsmaatregelen bij de gemeente hebben voldaan aan de voor de ENSIA verantwoording geselecteerde normen Suwinet en DigiD. De Collegeverklaring ENSIA wordt gezamenlijk met het Assurancerapport, separaat van het jaarverslag aan de gemeenteraad aangeboden.
- b) Uitkomst assurance-rapport ENSIA 2017
Een bij de NOREA geregistreerde IT-auditor controleert de Collegeverklaring en stelt een Assurancerapport op. Deze werkzaamheden van de IT-auditor duiden we ook wel aan als de IT-audit. De IT-auditor verklaart in het Assurancerapport dat de Collegeverklaring ENSIA 2017 van de gemeente Leusden een getrouw beeld geeft.